

Густав Майринк

ГОЛЕМ

БЕЛИЯТ ДОМИНИКАНЕЦ

Из дневника на едно невидимо същество

КАРДИНАЛЪТ НАПЕЛУС

Превод от немски
Светослав Минков

КОЛЕКЦИЯ „ВЪРХОВЕ“

1. ДЖЕЙМС ДЖОЙС ♦ Одисей
2. ХАНС ЯКОБ ГРИМЕЛСХАУЗЕН ♦ Приключенията на Симплицисимус
3. ДАНИЪЛ ДЕФО ♦ Животът и приключенията на Робинзон Крузо
4. АРТЪР КОНАН ДОЙЛ ♦ Три романа с Шерлок Холмс
5. ДЖОНАТАН СУИФТ ♦ Пътешествията на Гъливер
6. ЧАРЛС ДИКЕНС ♦ Големите надежди
7. ХЪРМАН МЕЛВИЛ ♦ Моби Дик
8. РОБЪРТ ЛУИС СТИВЪНСЪН ♦ Избрано
9. АЛФОНС ДОДЕ ♦ Дребосъчето
10. СТЕНДАЛ ♦ Червено и черно
11. АЛЕКСАНДЪР ДЮМА ♦ Граф Монте Кристо, т. 1 и 2
12. МАРК ТВЕН ♦ Принцът и просякът.
Приключенията на Хъкълбери Фин
13. ЕДГАР АЛАН ПО ♦ Историята на Артър Гордън Пим.
Гротески и арабески
14. ЧАРЛС ДИКЕНС ♦ Коледна песен
15. ДЖОВАНИ БОКАЧО ♦ Декамерон
16. ФРАНЦ КАФКА ♦ Процесът.
Присъдата. Новели и разкази
17. МИГЕЛ ДЕ СЕРВАНТЕС ♦ Знаменитият идалго дон Кихот
де Ла Манча, т. 1
18. РОБЕРТ ЩИЛМАРК ♦ Наследникът от Калкута
19. НИКОЛАЙ ГОГОЛ ♦ Мъртви души
Петербургски повести
Из „Миргород“
20. ТОМАС ХАРДИ ♦ Усекски истории и други разкази

Съдържание

Густав Майринк (1868–1932)	7
Светослав Минков	

ГОЛЕМ

ГЛАВА ПЪРВА • СЪН	11
ГЛАВА ВТОРА • ДЕН	13
ГЛАВА ТРЕТА • И	19
ГЛАВА ЧЕТВЪРТА • ПРАГА	24
ГЛАВА ПЕТА • ПУНШ	34
ГЛАВА ШЕСТА • НОЩ	46
ГЛАВА СЕДМА • БДЕНИЕ	57
ГЛАВА ОСМА • СНЯГ	63
ГЛАВА ДЕВЕТА • КОШМАР	70
ГЛАВА ДЕСЕТА • СВЕТАЛИНА	82
ГЛАВА ЕДИНАДЕСЕТА • НУЖДА	88
ГЛАВА ДВАНАДЕСЕТА • СТРАХ	106
ГЛАВА ТРИНАДЕСЕТА • ИНСТИНКТ	112
ГЛАВА ЧЕТИРИНАДЕСЕТА • ЖЕНА	120
ГЛАВА ПЕТНАДЕСЕТА • ХИТРОСТ	139
ГЛАВА ШЕСТНАДЕСЕТА • МЪКА	151
ГЛАВА СЕДЕМНАДЕСЕТА • МАЙ	159
ГЛАВА ОСЕМНАДЕСЕТА • ЛУНА	171
ГЛАВА ДЕВЕТНАДЕСЕТА • СВОБОДА	185
ЗАКЛЮЧЕНИЕ	194

БЕЛИЯТ ДОМИНИКАНЕЦ

ПРЕДИСЛОВ	205
I. ПЪРВО СВЕДЕНИЕ НА ХРИСТОФЕР ТАУБЕНШЛАГ	209
II. СЕМЕЙСТВО МУЧЕЛКНАУС	214
III. СТРАНСТВАНЕТО.....	222
IV. ОФЕЛИЯ	230
V. СРЕДНОЩЕН РАЗГОВОР	237
VI. ОФЕЛИЯ	247
VII. ЦИНОБЪРНОЧЕРВЕНАТА КНИГА.....	258
VIII. ОФЕЛИЯ	268
IX. САМОТА.....	278
X. ПЕЙКАТА В ГРАДИНАТА	282
XI. ГЛАВАТА НА МЕДУЗАТА.....	285
XII. ОНЯ ТРЯБВА ДА РАСТЕ, А АЗ ДА ЧЕЗНА	292
XIII. БЪДИ ПОЗДРАВЕНА, ЦАРИЦЕ НА МИЛОСЪРДИЕТО.....	299
XIV. ВЪЗКРЕСЕНИЕТО НА МЕЧА.....	308
XV. РИЗАТА НА НЕСОС	315

КАРДИНАЛЪТ НАПЕЛУС

Кардиналът Напелус	323
Как доктор Иов Пауперзум занесе червени рози на дъщеря си	332
И. Х. Оберайтово посещение при пиявиците на времето.....	341
Играта на шурците.....	349
Препаратът.....	359
САМООПИСАНИЕ НА ПИСАТЕЛЯ ГУСТАВ МАЙРИНК	364
БЕЛЕЖКА НА РЕДАКТОРА НА ИЗДАНИЕТО НА ГУСТАВ МАЙРИНК ОТ 1988 Г. НА „НАРОДНА КУЛТУРА“	365

Густав Майринк (1868–1932)

Ние няма да го видим на палубата на някой океански параход, изправен пред миражите на хоризонта с онова весело сърце, което търси приключения. Няма да го срещнем и в игралните клубове или в кабаретата, където кипи пияната музика на джазбенд.

Окото му е сляпо под монокъла. Светлата копринена пижама го прави смешен.

Привечер неговата тънка фигура, загърната до шията в черно старомодно облекло, минава край езерото на малкото баварско селце Щарнберг. Спира се, гледа закъснелите лодки – сетне изчезва в къщата при Последния фенер.

Густав Майринк ни напомня оня древен мъдрец, чийто живот е заключен в тревожния копнеж на Фауст.

Душата му бди над изровените изпод вековете книги, пие блясъка на тяхната мъдрост и сама се превръща в сияние. Той търси Абсолюта на Битието в прашната реторта на алхимиците и знае магичните заклинания, които възкресяват из мрака всички чудовища на легендите.

Голем, Зеленото лице, Валтургиевата нощ, Белият доминиканец са изградени върху онази тайна философия, която се крие зад скрижалите на Хермес Трисмегист или зад пророческите сънища на Парацелз, Сведенборг и редица други адепти.

Романите на Майринк са требници на магията, мистични откровения и сомнамбулни съзерцания, страшни кошмарни огледала, в които горят многообразните преображения на дявола и архангела.

Неговите творби минават отвъд узаконеното изкуство и затова са чужди на учителите на схоластиката, които се опитват да ги тълкуват понякога, за да посочат автора им като опасен враг на немския национализъм.

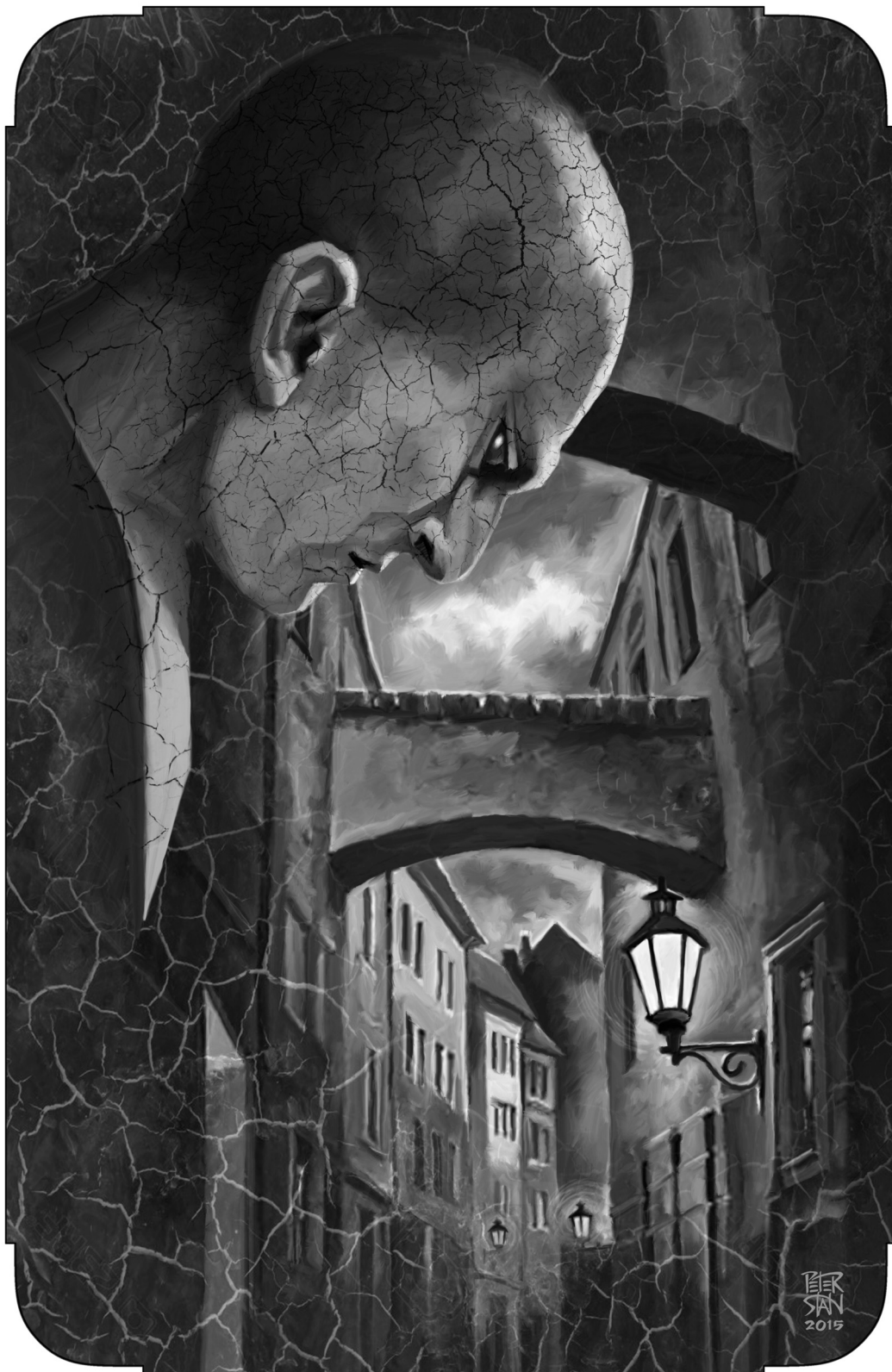
Преди всичко Густав Майринк е маг. И ако редовете, що се нижат под перото му, трябва да носят белега на изкуството, тогава нека неговото име бъде изсечено върху златната гробница на оня тъмен кипарисов остров, където почиват всички рицари от династията на Хофман.

Светослав Минков
(1902–1966)

Издателството изказва своята благодарност
на Федя Филкова и София Катърова
за помощта при подготовката на книгата за печат

ГОЛЕМ

BEER
SAN
2015

Глава първа

СЪМ

Лунната светлина пада на края на леглото, върху нозете ми, и лежи там като голям, светъл и плосък камък.

Когато пълният месец намалява своя кръг и лявата му половина почне да тъмнее – също като лицето на застаряващ човек, което съхне и се покрива с бръчки, – тогава през тия нощни часове ме обхваща тежка и мъчителна тревога.

Аз не спя и не бдя, и в душата ми се вливат сред някаква просъница преживяното с прочетеното и чутото като поток от различни багри и чистота.

Преди да си легна аз четях житието на Гаутама Буда и през съзнанието ми минаваше винаги все отначало, в хиляди образи едно изречение:

„Една врана летяла към някакъв камък, който приличал на къс сланина, и си мислела: тук има сигурно нещо вкусно. Но понеже тя не намерила нищо вкусно там, хвъркнала нататък. Както враната, която приближила камъка, така и ние – търсещите – напускаме аскета Гаутама, щом той престане да ни се нрави.“

И образът на камъка, който прилича на къс сланина, възкръсва в мозъка ми като нещо чудовищно: аз вървя низ пресъхналото корито на някаква река и събирам гладки камъчета. Сиво-сини, поръсени с лъскав прах, за които мисля, разсъждавам и все пак не зная какво да правя с тях – после черни, със серистожълти петна като вкаменени опити на някое дете, искащи грубо да изобразят ярко обгрен с капчици дъждовник.

Иска ми се да хвърля тези камъни далеч от мен, но те падат винаги от ръката ми и аз не мога да ги прогоня от моя поглед.

Всички камъни, които са играли някаква роля в живота ми, изникват наоколо.

Някои от тях се мъчат насила да излязат на светлина изпод пясъка – също като големи люспести раци във време на отлив – и желаят сякаш на всяка цена да привлекат погледа ми върху себе си, за да ми разкажат неща с безкрайно значение.

Други – изнемогнали – падат без сила обратно в леговищата си, без да кажат някоя дума поне.

Понякога се пробуждам из мрачината на тези просъници и виждам повторно за миг лунната светлина на края на леглото върху нозете ми, която лежи там като голям, светъл и плосък камък. Но после съзнанието ми гасне отново и аз търся пипнешком, като сляп, камъка, който ме мъчи – който лежи навярно скрит някъде в остатъците от моите спомени и изглежда като къс сланина.

До него в земята се изливаше някога една дъждовна тръба, мисля аз – извита в тъп ъгъл, с разядени от ръжда краища – и искам да възкреся насила в душата си тази картина, за да измамя тревожните си мисли и ги успокоя със сън.

Това не ми се удаваше.

Винаги отново и отново твърдеше с безумно упорство някакъв неотклоним глас вътре в мен – неуморно, също като капак на прозорец, който вятърът блъска о стената в равни интервали от време: това е съвсем друго, това съвсем не е камъкът, който прилича на къс сланина.

И аз не можех да се откъсна от този глас.

Макар да възразявам хиляди пъти, че всичко това съвсем не е важно, след кратко мълчание гласът се пробужда незабелязано пак и почва упорито отначало: добре, добре, така да бъде, но все пак това не е камъкът, който прилича на къс сланина.

Обхваща ме бавно едно непоносимо чувство на безпомощност.

Какво стана по-нататък – не зная. Доброволно ли престанах да се съпротивлявам, или мислите ме бяха победили и сковали?

Зная само, че моето спящо тяло лежи в леглото, че чувствата ми са отделени и не са свързани повече с него.

Кой е сега „аз“, иска ми се да попитам внезапно, но си спомням веднага, че ми липсва органът, с който мога да задавам въпроси. Освен това се страхувам, че глупавият глас ще се пробуди пак и ще започне отново безкрайната реч за камъка и сланината.

И аз се отказвам от всякакъв опит.

Глава Втора

Ден

Намерих се неочаквано сред някакъв тъмен двор и през червеникавия свод на една врата видях отсреща – на другата страна на тясната и мръсна улица – един вехтар евреин. Той стоеше облегнат до една изба, под чиято стряха бяха накачени стари железни вехтории, счупени сечива, ръждясали стремена и кънки и много други непотребни предмети.

От тази картина лъхаше мъчителното еднообразие, присъщо на всяко едно от ония впечатления, които всеки ден редовно прекрачват прага на нашето възприятие като просяци. Тя не будеше в душата ми нито любопитство, нито учудване.

Струваше ми се, че живея от дълго време в околността на тая къща. Но и това чувство не запечатваше никакво по-дълбоко впечатление у мен, въпреки че то се различаваше тъй рязко от всичко, което бях изпитал неотдавна, различаваше се и от това как, по какъв начин бях попаднал тук.

Навярно аз съм чел или слушал някъде за странното сравнение между някакъв камък и къс сланина, помислих неочаквано, когато почнах да се изкачвам по изтритите стъпала към стаята си и хвърлих поглед върху мазния вид на каменната стълба.

Тогава чух стъпки горе, над мен, и когато стигнах пред вратата си, видях, че това е четиринадесетгодишната червенокоса Розина на вехтаря Аарон Васертрум. Трябваше да мина плътно край нея, тя стоеше гърбом към перилата и се извиваше сладно назад. Мръсните ѝ ръце бяха заловени о железните пръчки за опора и забелязах как голите ѝ лакти светеха в сивия полумрак.

Помъчих се да избегна нейните погледи. Непоносима ми беше нахалната ѝ усмивка и това восъчно лице на детско конче за люлеене.

Тя има сигурно крехко бяло тяло като тритона, който видях неотдавна в клетката с дъждовници у един продавач на птици, почувствах аз.

Ресниците на червенокосите хора будят у мен също такова отвращение, както ресниците на някое питомно зайче.

Отворих и бързо блъснах вратата зад себе си.

От моя прозорец можех да виждам вехтаря Аарон Васертрум, който стоеше пред дюкянчето си. Той беше облегат до входа на тъмния свод и режеше ноктите на ръцете си с някакви остри клещички.

Негова дъщеря или внучка беше червенокосата Розина? Той не приличаше никак на нея.

Между еврейските образи, които виждам всеки ден по Ханпасгасе, различавам твърде ясно различните родове: те не могат да се изгледят дори и с най-близкото родство на отделните индивиди – тъй както не може да се смеси маслото с водата. Затова човек не трябва да казва: ето, това са братя или това – баща и син. Този принадлежи към един род, а онзи към друг; това е всичко, което може да се прочете по чертите на лицата им.

Но какво значение би имало, ако самата Розина, да кажем, приличаше на вехтаря. Тези родове хранят помежду си някакво спотаено отвращение и ненавист, която изпъква понякога налице, въпреки тясната кръвна връзка – но те умеят да скриват всичко от външния свят, като че пазят някаква опасна тайна.

Никой от тях не издава тази тайна и в своето съгласие те приличат на ненавиждащи се слепци, които са вкопчени за кално въже: един с две ръце, друг – без желание, само с единия пръст – всички обаче беснеят от суеверния страх, който ги заплашва с неизбежна гибел само ако общата опора се изплъзне от ръцете им и те се разделят помежду си.

Розина принадлежи към онзи род, чийто червенокос тип е още по-отвратителен от другите. Техните мъже са тесногръди и имат пилешки шии с изпъкнали адамови ябълки. Всичко в тях изглежда покрито с лунички, цял живот тези мъже изнемогват в огнени мъки – водят вечна непрекъсната и безплодна борба със страстите си, измъчвани постоянно от някакъв противен страх за своето здраве.

Не ми беше ясно защо вярвах, че Розина има някакви роднински връзки с вехтаря Васертрум. Та аз никога не я бях виждал заедно със стареца и никога не бях ги слушал да разговарят помежду си.

Тя прекарваше цялото си време в нашия двор или се криеше в тъмните ъгли и входи на къщата ни. Навярно всички мои съседи мислят, че тя е близка родственница или най-малкото храненица на вехтаря, а аз все пак съм убеден, че никой не би могъл да даде поне едно доказателство за това.

Поисках да откъсна мислите си от Розина и загледах през отворения прозорец на стаята си вън, по Ханпасгасе.

Аарон Васертрум почувства сякаш погледа ми върху себе си и неочаквано вдигна глава. Той имаше неподвижно и грозно лице с кръгли риби очи и раз-

цепена горна устна като на заек. Струваше ми се, че това е някакъв човек-паяк, който усеща и най-лекото докосване до мрежата си, макар да се преструва на безчувствен.

От какво живее той? Какво мисли и какви са неговите намерения?

Не знаех.

По ръбовете на стените в дюкянчето му висят непокътнати с дни и години все едни и същи мъртви и непотребни предмети.

Мога да ги преброя със затворени очи: ето превития тенекиен тропет без клапи, ето пожълтялата книжна картина със странно строени войници. После един венец от ръждясали шпори върху плесенясал ремък и други полуизгнили вехтории.

А отпред на земята, плътно струпани един връз друг – тъй че никой не може да прекрачи прага на дюкянчето – се намират цял куп кръгли железни капаци за печки.

Броят на тези неща нито расте, нито намалява и ако някой минавач се спре наистина тук и попита за цената на този или онзи предмет, вехтарят изпада в силно раздразнение. Тогава той вдига заплашително своята разцепена заешка устна и бърби с гърления си заекващ глас нещо неразбираемо – тъй че купувачът губи всяко желание да разпитва по-нататък и плахо побързва да се отдалечи.

Погледът на Аарон Васертрум се изплъзна светкавично бързо от очите ми и спря с внимание върху голите стени на прилепения до моя прозорец дом.

Какво гледа той там?

Къщата стои с гръб към Ханпасгасе и прозорците ѝ са извърнати към двора! Само един от тях гледа към улицата.

В този миг в стаята, която се намира на еднаква височина с моя етаж – мисля, че това е някакво ъгловато ателие на художник – влезе сякаш случайно някой – поне аз чух изведнъж зад стената говора на мъжки и женски гласове.

Но вехтарят не можеше да схване в никакъв случай това отдолу.

Пред вратата ми се движи някой, аз отгатвам: това е Розина, която все още продължава да стои в тъмнината и да чака търпеливо дали ще я извикам при себе си.

А долу, един етаж по-ниско, малкият сипаничав Лойза дебне с притаен дъх на стълбите дали ще отворя вратата – чувствам твърде ясно пристъпа на неговата омраза и бясна ревност, който се издига до мен.

Той се страхува да се приближи, за да не го види Розина. Чувства, че зависи от нея, както някой гладен вълк от своя страж, и все пак иска му се да се хвърли и да даде пълна воля на яростта и злобата си.

Седнах пред работната си маса и потърсих щипците и длетата. Но работата не вървеше – ръцете ми не бяха достатъчно спокойни, за да поправят тънките японски гравюри.

Скръбният мрачен живот, що изпълва този дом, не успокоява сърцето ми и в мен възкръсват през всичкото време стари картини от миналото.

Лойза и неговият близък Яромир са една година само по-големи от Розина. Баща им, който печеше просфори, не си спомняха вече и сега за тях се грижи, струва ми се, някаква стара жена. Само че не знаех коя беше тя измежду многото, които живееха скрити в къщата като къртици. Тя се грижи за двете момчета, или по-точно казано: дава им подслон; затова пък те са длъжни да ѝ донасят всичко, каквото смогнат да откраднат или изпросят.

Даваше ли им тя нещо за храна? Това не знаех: старата се връщаше вкъщи едва късно вечер. Струва ми се, че тя къпе умрели.

Помня Лойза, Яромир и Розина още като деца – те, тримата, играеха често в двора. Но това беше много отдавна. Сега по цял ден Лойза стои зад червеноколата еврейка. Понякога той я търси дълго и когато не може да я намери никъде, промъква се до вратата ми и чака с изкривено от бяс лице дали тя няма да дойде тук скришом.

Когато седа и работя, го виждам мислено как дебне в ъгловатия коридор, издал напред главата си върху слабата и костелива шия.

Понякога в тишината отеква див крясък. Глухонемият Яромир, чиито мисли са пропити от неизменна и безумна страст към Розина, скита като див звяр из къщата и нечленоразделният му проточен лай, който изразява ревност и съмнение, звучи тъй страшно, че кръвта се смръзва в жилите на човека.

Той търси двамата, които стоят навярно един до друг – скрити в някое от хилядите мръсни кътчета на нашия дом; – търси ги със сляпа ярост, преследван винаги от мисълта да върви по стъпките на барата си, за да не се случи с Розина нещо, което би могло да остане тайна за него.

И струва ми се, че именно тези неспирни мъки на сакатия подбуждат Розина да търси близостта на другия.

Когато нейната възбуда и чувство почне да отслабва, Лойза измисля винаги нови гадости, за да притегли страстта на Розина към себе си. Тогава те наистина се оставят да бъдат издебнати и коварно завличат лудия в тъмните коридори, където са приготвили опасни примки от рждалящи обръчи, които удрят в коленете, щом се настъпят, или – от железни гребла с обърнати нагоре шипове. Той пада и се облива в кръв.

От време на време в желанието си да изтънчи още повече мъченията. Розина напъна всички сили, за да открие на своя глава нещо адско. Така тя изведнъж променя отношението си към Яромир, сякаш той започва да ѝ се нрави съвсем неочаквано.

Със своята вечна усмивка тя поверява на сакатия някаква тайна, от която последният изпада едва ли не в лудешко раздразнение; тя е измислила за това загадъчен, полуразбираем език от знаци, който заплита глухонемия в жестоката мрежа от загадки и мъчителни надежди.

Веднъж го видях да стои пред нея в двора и тя му разказваше нещо така разпалено с ръкомахания и движения на устните си, че той, както ми се стори, можеше да падне на земята всеки миг от възнение. По лицето му течеше пот от свръчовешките усилия да разгадае тайния смисъл на нейната нарочно неясна и бърза реч.

Целият следващ ден той дебнеше в трескаво очакване върху тъмната стълба на друга една полуразрушена къща, която се намираше по продължението на тясната и мръсна Ханпасгасе – докато пропусна времето да изпроси няколко крайцера по ъглите. И когато се завърна късно вечерта вкъщи полумъртъв от глад и възбуда, неговата мащеха беше заключила отдавна вратата.

* * *

Весел женски смях долетя до мен през стената на съседното ателие.

Смях? Весел смях в този дом? В цялото гето едва ли живее човек, който би могъл да се смее весело.

Тук си спомних: преди няколко дни старият марионетен актьор Цвак ми беше поверил, че един млад благороден господин наел срещу скъп наем неговото ателие – сигурно за да се среща там тайно с избраницата на сърцето си.

Постепенно всяка нощ в ателието пренасяли парче по парче скъпата мебел на новия квартирант, за да не може никой от къщата да забележи нещо подозрително.

Добродушният старец потриваше ръце от удоволствие, когато ми разказваше това, и се радваше като дете, задето е уредил тъй добре всичко: нито един от съседите нямал представа дори за съществуването на тази романтична любовна двойка.

В ателието може да се влезе незабелязано от три къщи. Дори има вход през една тайна врата.

Да, ако се отвори желязната вратична на тавана – а това се прави твърде лесно от ателието, – човек може да мине край стаята ми и да излезе на стълбите на нашия дом...

Веселият смях звучи отново насам и буди в душата ми смътните спомени за някакво разкошно жилище, за благородно семейство, където често ме викаха да поправам скъпи старинни предмети.

Изведнъж чувам наблизо някакъв остър вик! Вслушвам се изплашен. Желязната врата на тавана издрънква силно и след миг в стаята ми се втурва една жена. С разплетени коси, бяла като стена, метнала златно извезан шал на голите си рамене.

– Майстор Пернате, скрийте ме – за Бога! – не ме разпитвайте, скрийте ме тук!

Преди да съм отговорил, вратата се отвори повторно и хлопна веднага след това. В нея като някаква отвратителна маска проблесна лицето на вехтаря Аарон Васертум.

* * *

Кръгло блестящо петно изпъква пред мен и в лъчите на лунната светлина различавам отново края на леглото си. Сънят лежи все още върху ми като някаква тежка вълнена мантия и името Пернат стои написано със златни букви пред моя спомен.

Къде съм чел това име – Атанасиус Пернат?

Мисля, вярвам, че отдавна, много отдавна, съм сменил някъде шапката си. Тогава се чудех как тя отива тъй добре на главата ми – последната имаше твърде особена форма. И аз погледнах чуждата шапка отвътре – да, да, там върху бялата подплата беше написано със златни книжни букви:

ATHANASIUS PERNATH

Плаших се от шапката – не зная защо. Тук изведнъж като стрела се плъзва гласът, който бях забравил и който винаги ме питаше къде е камъкът, който наподобява къс сланина.

Представям си набързо тънкия сладко усмихнат профил на червената Розина и тъй успявам да отбегна стрелата, която изчезва веднага в мрака.

Да, лицето на Розина! То е още по-силно от тъпия бърбив глас; и особено сега, когато стоя отново в стаята си на Ханпасгасе, мога да бъда съвсем спокоен.

Глава трета

Ако не съм се лъгал в чувството, че някой се изкачваше по стълбата, винаги все на определено разстояние зад мен, с намерение да ме посети, сега той стои навярно на последната площадка.

В този миг той завива край ъгъла, където е жилището на архиваря Шемая Хилел, и стига по изтритите каменни стъпала в коридора на горния етаж, настлан с червени тухли.

Той върви пипнешком край стената и сега, точно сега, трябва с мъка да срича в мрака името ми върху дъсчицата на вратата.

Аз заставах посред стаята и хвърлих поглед към входа. Тогава вратата се отвори и той влезе. Приблужи към мен, без да сваля шапката си или да каже някоя дума за поздрав.

Той се чувства сякаш у дома си, помислих и неговото държание ми се стори твърде естествено.

Той пхна ръка в джоба си и извади от там една книга. После я прелиства дълго.

Корицата на книгата беше метална и вдлъбнатините по нея във форма на розетки и печати бяха изпълнени с боя и малки камъчета.

Най-после той намери мястото, което търсеше, и го посочи.

Аз прочетох името на главата: „Ибур“, „Бремето на душите“.

Голямото заглавно „И“ в златно и червено беше повредено на единия край и заемаше почти половината от страницата, която отметнах неволно.

Трябваше да го поправа.

Тази заглавна буква не бе залепена върху листа, както бях свикнал да виждам досега в старите книги, а по-скоро изглеждаше съставена от две тънки пластинки злато, които бяха споени в средата и обхващаха с краищата си ръбовете на пергамента.

И тъй върху листа, където стоеше буквата, е била изрязана дупка?

Ако това беше така, на слеваштата страница трябваше да се вижда опаката страна на „И“.

Обърнах страницата и се уверих в моето предположение.

Прочетох неволно и тази, и другата страница. Четях все по-нататък и по-нататък. Книгата ми говореше така, както говорят *сънищата*, само че по-ясно и много по-смислено. Тя израсна в сърцето ми като въпрос.

От нечий невидими уста струяха думи, оживяваха и идеха към мен. Те се виеха, минаваха пред погледа ми като пъстро облечени робини, потъваха в земята или изчезваха във въздуха като многоцветен дим, за да отстъпят място на други. Всяка от тях се спираше за миг с надеждата, че ще бъде избрана и че аз ще отвърна очи от идещите след нея.

Някои минаваха тържествено като пауни, в бляскави одежди – стъпките им бяха бавни и отмерени. Други приличаха на стари, отживели царици с боядисани клепачи – с порочна черта около устата и с покрити от белило бръчки.

Гледах и тях, и тия, които идваха и погледът ми се плъзгаше над дългото шествие от сиви сенки, чиито лица бяха тъй обикновени и неизразителни, че беше невъзможно да останат запечатани в паметта ми.

Ето, те водят една жена – тя е съвсем гола и чудовищно голяма като някакъв свръхгигант. За миг жената застана пред мен и се наведе. Ресниците ѝ бяха дълги колкото тялото ми – тя сочеше мълчаливо пулса на лявата си ръка. Неговото биене наподобяваше земетресение и аз чувствах, че в нея блика животът на цял един свят.

В далечината се показва процесия от жреците на богинята Кибела.

Мъж и жена стояха сплетени в обятията си. Видях ги отдалеч. Процесията приближаваше все по-шумно. Чувах вече звънката песен на тая възторжена тъпа и очите ми търсеха слепената двойка.

Но сега тя бе превърната в едно-единствено същество, полумъж, полужена – хермафродит, – и седеше на трон от бисери.

Короната на хермафродита завършваше с дъсчица от червено дърво: червеят на разрушението беше изгризал върху нея тайнствени знаци.

Сред облак от прах стадо малки слепи овце премина бързо напред: това бяха определените за жертва зверове, с които гигантският хермафродит искаше да нагости предвожданата от него жреческа тъпа.

От време на време сред образите, които струяха от невидими уста, се явяваха възкръснали от гробовете сенки с кърпи над лицата. Те заставаха пред мен, смъкваха внезапно покривалата си и впираха кръвожадни и алчни погледи в сърцето ми – така че леден ужас проникваше в моя мозък, а кръвта ми се връщаше назад по жилите като поток, сред който съвсем неочаквано са паднали грамадни каменни късове от небето.

Една жена премина край мен. Не видях лицето ѝ, тя го извърна – но върху нейното тяло стоеше мантия от капещи съзи.

Наоколо танцуваха маски, смееха се и не ме виждаха. Само един пиеро се обърна неочаквано и пристъпи към мен. Застана и впери поглед в лицето ми като в огледало.

Той прави такива странни гримаси, движи и маха ръце ту бавно, ту светкавично бързо, че аз неволно започвам да му подражавам, мигам с очи, клатя рамене и кривя устата си.

В това време други същества, които искат да уловят погледа ми, го отместват с нетърпение настрана.

Те са хлъзгави перли, нанизани върху копринена връв – отделни звукове от една и съща мелодия, която струи от невидими уста.

Книгата не говореше вече с мен. Говореше глас. Някакъв глас, който ми искаше нещо, а аз не разбирах какво е то, макар и да напънах всички сили. Той ме мъчеше с огнени и неясни въпроси.

Но гласът, който произнасяше тия видими слова, беше мъртъв и беззвучен.

Всеки звук, отронен в света на реалното, ражда много отгласи подобно на някой предмет, който има една голяма и множество по-малки сенки. Този глас обаче нямаше никакви отзвuci – много, много отдавна те са отлетели и заглъхнали.

И аз прочетох книгата докрай и все още я държах в ръцете си, когато почувствах, че прелиствам не нея, а собствения си мозък!...

Всичко, което ми беше казал гласът, аз носех в себе си открай време, но то беше спотаено и забравено, криеше се от мислите ми до ден днешен.

* * *

Вдигнах очи.

Къде е човекът, който ми донесе книгата?

Излязъл ли е?

Ще я потърси ли той, когато тя бъде готова?

Или аз сам ще трябва да му я занеса.

Но не си спомнях дали той бе ми казал къде живее.

Поисках да възкреса в паметта си неговия образ, но напразно.

Как беше облечен той? Стар ли беше, или млад? Какъв цвят имаха косите и брадата му?

Нищо, съвсем нищо не можех да си спомня вече. Всички образи, които сплитих за него, се разтапяха без следа, щом почнах да ги съединявам в едно.